

Herceg János

Milivoj Nikolajevics rajzai

A grafikus Milivoj Nikolajevics kisméretű rajzaival a vajdasági táj költője. Így tartjuk számon közel húsz esztendeje már, első nyilvános szereplése óta, s az embernek úgy tűnik, mostani zombori gyűjteményes kiállítását nézve, mintha ennek a húsz évnek a fejlődése igazán csak minőségi térre szorított volna, míg maga a művész mondanivalójával és életszemléletével semmit se változott. Témája ma is a táj, a Vajdaság: széles perspektívába állítva néhány fa, egy tanya, a Tisza kanyargó vonala s aztán a látóhatár, ahol ég és föld összeérnek, hogy a valóság világát a képzelet és a mese birodalmába vigyék.

Ezen a kiállításon — negyvenöt rajzát, paszteljét és litográfiáját nézve — legszembetűnőbb a festő előadásmódjának egyszerűsödése. Néhány vonással hihetetlenül sokat tud kifejezni. És ereje nem a rajz ábrázolási törvényei szerint nyilatkozik meg, hanem a vonalak és kontúrok lehelletfinom árnyalataiban, a foltok festői felrakásában. Az, ami más művésznél általában a tárgy valószerű és természetes érzékeltetéséül szolgál: a vonal Nikolajevicsnál feloldódik, lágy tónusaiban külön értelmet és jelentőséget kap, nemcsak egy fa vagy egy partravont tiszai csónak vagy egy földbesüppedt tanyai ház eszterhéjának körvonalait rögzítve, de nála egy-egy ilyen vonalban benne vibrál egész vérmérséklete, lírai ellágyulása s mégis férfias vallomása a táj és a csakis neki megmutatkozott külön világ rajongó szeretetéről.

Festőnek kell mondanunk Nikolajevicsét, pedig csupán a grafika eszközeivel dolgozik, főleg tussal, de fekete-fehér rajzainak gazdag tonális változatai a színek erejével és egészen festői módon hatnak. Ahhoz, hogy képei tökéletesen érvényre juttassák hangulatait ezekben a rajzokban, a szemlélő együttérzésére, rezonanciájára van szükség, mert a művész olyan hangokat szólaltat meg benne, amelyek valahol a lélek mélyén tovább zengik ennek a költői módon átlényegített Vajdaságnak a dícséretét. A költészet ezeken a képeken ott kezdődik, ahol a művész elveszti rideg, tárgyi kapcsolatát a valósággal, ahol a rajz már szinte semmit sem akar kifejezni, hanem egy-két könnyedén és mégis határozottan odavetett vonallal vagy vattás puhaságú folttal sejteti csupán a leszálló estében álló nyárfalomb koronáját, amint belevesz a mindenség nyugalmába.

Ezen a kiállításon Nikolajevics legtöbb képe 1953-ból való. A néhány későbbi rajzban érzünk talán technikai szempontból némi eltérést. Mintha esz-

köze, az ecset vagy toll helyett használt fa vagy kukoricaszár még engedelmesebben követné a művésznak olykor virtuóz módon megnyilvánuló szándékát. Különbözik a fejlődésben se hullámhegyek, se hullámvölgyek. Egy művész, aki nyugodtan és biztosan megy a maga útján. Nem törekszik nagy és megrázó élmények kifejezésére, nincsenek korábbi eredményeit megtagadó kísérleti állomásai, rokonszerves szerénységgel követi a benne természetesen érlelődő lassú fejlődést, amelynek legtöbb jellegzetessége Nikolájevicsnél az egyszerűsödés és az előadás határozottsága.

Érdekes, hogy ennek a színesen ható grafikusnak a paszteljei koránt sem olyan könnyedek, légiesek, sőt nem is annyira színesek, mint fekete-fehér rajzai.

Mindent egybevetve: Milivoj Nikolájevics egészen sajátos művészi egyénisége ennek a tájnak, Vajdaságnak, amelyről mindig meleg lírai hangulatképeket vetít ki magából.